

## WOORD, KLANK &amp; BEELD

## CD KLASSIEK

Jongste van de familie  
Johann Christian Bach

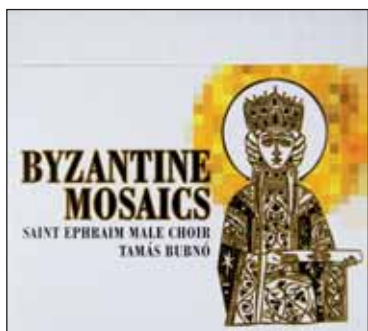
Kunst kan in de genen zitten. Dat geldt beslist voor de familie Bach, die twee volle eeuwen lang (van 1550 tot 1795) nadrukkelijk aanwezig was in de muziek. Uiteraard nam Johann Sebastian het leeuwendeel voor zijn rekening, maar ook zijn zonen componeerden prachtige muziek. Onder die Bachtelgen zijn zeker Wilhelm Friedemann en Carl Philipp Emmanuel sleutelfiguren in de overgang van de barok naar de vroege klassieke muziek. Men noemt ze dan ook gemakshalve 'voorklassiek'. De jongste zoon, Johann Christian (1735—1782), de 'Engelse Bach', had zich in Italië tot het katholicisme bekeerd en trok vandaar naar Londen, waar hij in 1764 het wonderkind Mozart opving. Zijn muziek is heerlijk en galant, vol charmante melodieën en met een heel fijn uitgewerkte orkestratie, die al duidelijk laat aanvoelen dat Mozart en Haydn niet meer ver uit de buurt zijn. Een knap vakman dus, die niet de grootse originaliteit van zijn vader had, maar die desondanks prachtig werk afleverde.

Is hij dé Bach van de galante stijlperiode, dan mag toch gezegd worden dat zijn *Sei Sinfonia* geen oppervlakkige prulletjes zijn. Deze Bachtelg laat in zijn muziek toch maar mooi plaats voor de expressie van diepe gevoelens en dat maakt hem tot een exponent van de heftige cultuur die zijn tijd juist zo typeert.

Veel financieel succes leverde het hem niet op, wat aan de oorsprong schijnt te liggen van de mythe dat de jongste Bach een broertje dood had aan werken. Als je bedenkt dat hij elf opera's schreef en ook veertig concerto's voor pianoforte en sonates, trio's en kwartetten bij de vleet, dan is het onmogelijk hem van luiheid te beschuldigen. En dan hebben we nog niets gezegd over zijn talrijke composities voor (meestal militaire) harmonieorkesten, waarvoor hij zijn eigen werk of dat van anderen bewerkte. Zeker in dat kader was de pas opgedoken klarinet een welkome klank. En ook in de zes symfonieën speelt dit instrument samen met de fagot en de hoorn een prominente dragende rol. Dat betekent overigens ook dat de componist in zijn omgeving moest beschikken over goede solisten. En dat was ook zo: de gebroeders John en William Mahon waren zijn steun en toeverlaat op dit gebied. John Mahon was overigens zelf een behoorlijk componist. Het kamerensemble Nachtmusique onder de leiding van klarinetist Eric Hoeprich zet alleszins een overtuigende vertolking neer. (JC)

Johann Christian Bach, *Sei Sinfonia London 1782*, door Nachtmusique onder leiding van Eric Hoeprich, Glossa (distributie harmonia mundi), GCD 920608, 20,45 euro.

## CD KERKMUZIEK

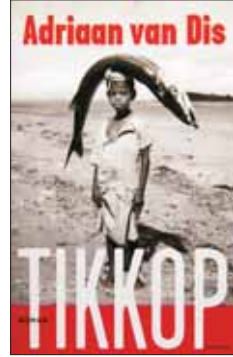
Grieks-katholiek  
Glinka en anderen

Niet alle liturgie in het Oudslavisch is Russisch-orthodox. Er zijn in de meeste landen van Oost-Europa ook kleine kernen te vinden van met Rome geünieerde christenen, die niet onze Latijnse ritus volgen, maar wel de Byzantijnse, en dat in hun eigen Slavische taal. In de katholieke Kerk hebben deze groepen een eigen karakter en recht. Zo kennen ze bijvoorbeeld gehuwde priesters. Maar Rome aanvaardt dus ook hun liturgische tradities, die heel sterk op de orthodoxe lijken.

Het Hongaarse mannenkoor Szent Efreem staat in die traditie. Het is een relatief jong koor, in 2002 gesticht door de musicoloog Tamas Bubno, die de Grieks-katholieke muziek bestudeerde in Hongarije en in de Karpaten. De koorleden zijn 'met de hand geplukt' uit allerlei prestigieuze professionele koren. Ze vertolken composities van grote componisten als Glinka, Moussorgski, Tsjajkowski, maar ook van eigentijdse toondichters te beginnen met de koorleider zelf. Een heerlijk programma. (JC)

Byzantine Mosaics, *Greek-Byzantine Hymns and Modern Compositions*, door het Saint Ephrem Male Choir onder leiding van Tamas Bubno, Budapest Music Center Records (distributie Codaex-Cadenza), BMC CD 172, 21,15 euro.

## BOEK ROMAN

Tikkop  
Adriaan van Dis

Adriaan van Dis is bij het Vlaamse publiek nog steeds bekend door zijn talkshows uit de jaren 1980, maar inmiddels legde hij een eigen literair parcours af. Een rode draad in zijn oeuvre, zowel literair als op het kleine scherm, is Zuid-Afrika. In

de roman *Tikkop* reist Mulder, een oude antiapartheidsactivist, naar het hedendaagse Zuid-Afrika. Hij belandt er in een vissersdorp ten noorden van Kaapstad waar geweld heerst en waar kinderen en jongeren verslaafd zijn aan de opwekkende drug 'tik'. Het is voor betrokkene een keiharde confrontatie met zijn verleden, maar ook met het heden en vooral met zichzelf.

Van Dis vertelt het verhaal in een stijl die ons doet denken aan de donkere verhalen van de Zuid-Afrikaanse Nobelprijswinnaar literatuur J.M. Coetzee. Zuid-Afrika is daarbij de plaats waar het leven zich in al zijn scherpte laat kennen. Door het verhaal confronteert Van Dis ons met onszelf. Een Zuid-Afrikaanse kompaan van Mulder zegt het zo: „In Zuid-Afrika draag je als blanke een verleden met je mee. Je kunt het ontkennen, maar je wordt er toch aan herinnerd. Jij krijgt geen bedelaars aan de deur, de derde wereld

is voor jou een flard op het journaal, jij hoeft je niet elke dag te verplaatsen in een zwarte ongeletterde landgenoot.” Een beklemmende roman. (EDS)

Adriaan van Dis, *Tikkop*, Augustus, Amsterdam, 2010, 221 blz., 18,95 euro, ISBN 978 90 4570 244 5.

## BOEK ERFGOED

Van Eyck in Maaseik  
José Raets

Psycholoog José Raets uit Maaseik schreef een essay dat vertrekt van de geschiedenis van de standbeelden van de gebroeders Van Eyck. Volgens de traditie zijn de schilders van het beroemde Lam Gods immers afkomstig uit Maaseik. Raets linkt het opmerkelijke verhaal van deze beelden (in Maaseik zijn de broers afgebeeld als de rechtvaardige rechters op het beroemde veelluik) zowel aan de huidige inzichten in de betekenis van het beroemde schilderwerk als aan de typische kleinsteedse mentaliteit van de Maaseikenaar. Midden in een landelijke omgeving bouwen de inwoners van de markstad Maaseik zich een kleinburgerlijke identiteit uit. In een creatieve mix verbindt de schrijver al deze

elementen met elkaar en koppelt dit aan het ontstaan van een burgerlijke mentaliteit in de vijftiende eeuw, de tijd dat de gebroeders Van Eyck schilderden. Over een of ander historisch detail kan gestruikeld worden, dit is een wonderlijk boek dat vooral eer doet aan een bijzonder en wat ongekend Vlaams stadje met een opmerkelijk verleden. (EDS)

José Raets, *Triomf der Kleinburgerlijkheid. Een geschiedenis van rechtvaardige rechters*, Davidsfonds, Leuven, 2010, 146 blz., 29,95 euro, ISBN 978 90 5826 746 7.

## BOEK DAGBOEK

Het genezen  
van lichaam en ziel  
Marie-Paule Meert

Discreet blijven, in het decor verdwijnen, niet te veel over de ziekte praten. Dat is wat Marie-Paule Meert beslist, wanneer ze in april 2008 te horen krijgt dat ze borstkanker heeft. Tot ze in kleine schriftjes gedachten en gevoelens begint te noteren en uiteindelijk beseft dat ze wil getuigen. Ze wil haar dank uitdrukken aan al wie verzorgt, onderzoekt of energie investeert om kanker aan te pakken én ze wil vertellen hoe kanker je leven overhoop gooit.

„Wat vrouwen met borstkanker meemaken, is van een grote bana-

liteit. Alleen al door hun aantal”, schrijft ze. „Maar het is ten strengste verboden de ziekte te bagateliseren. Deze kanker treft de vrouw waar ze het gevoeligst is. Iedere vrouw ervaart het op haar unieke manier.”

In *Als je genezen bent, staan we samen op de Empire State Building* maakt de lezer kennis met een vrouw die haar carrière steeds heeft laten voorgaan op haar persoonlijke leven. Meert was ooit woordvoerder van premier Wilfried Martens en werkt tegenwoordig bij een communicatieadviesbureau. Haar ziekte doet haar echter beseffen dat er achter die sterke vrouw een zwakke ziel schuilgaat en dat ze ook met haar gevoelens in het reine moet komen om echt te genezen. Elk hoofdstuk geeft Marie-Paule Meert zich dan ook een beetje meer bloot. Steeds openlijker schrijft ze over haar eenzaamheid en haar onzekerheden, steeds luider klinkt de keuze om van nu af aan het geluk na te streven.

Opvallend is de alomtegenwoordigheid die kanker voor patiënten krijgt. Marie-Paule Meert koopt elk boek dat ze over de ziekte te pakken kan krijgen en citeert in haar dagboek ook geregeld uit die andere publicaties. Ze vernoemt iedere kennis en elke bekende mens die met kanker af te rekenen

krijgt, ze speurt naar oorzaken en volgt het onderzoek op de voet, ook wanneer ze zelf al aan de betterhand is. Dag op dag twee jaar nadat ze de operatiezaak werd ingereken, staat Meert echter op de top van de Empire State Building, zoals haar neefje haar had beloofd. En kan ze de ziekte langzaam loslaten: „Ik heb het gevoel dat ik, door me te hechten aan mensen en hen lief te hebben, het op dit eigenste moment aan het winnen ben van die verdomde kanker.” (JVH)

Marie-Paule Meert, *Als je genezen bent, staan we samen op de Empire State Building*, Lannoo, Tielt, 2010, 272 blz., 17,95 euro, ISBN 978 90 2099 267 0.